

PSYCHOLOGIE U NÁS A V ZAHRANIČÍ

VÝZNAMNÉ JUBILEUM

PROF. PHDr. VILÉMA CHMELAŘE, DrSc.,
ČLENA KORESPONDENTA ČSAV

Odborným psychologům a pedagogům ani širší kulturní veřejnosti není třeba představovat nestora československé psychologie, univerzitního profesora Viléma Chmelaře, nositele Řádu práce (1962), vyznamenání Za vynikající práci (1958), Zlaté medaile Univerzity J. E. Purkyně (1969), Pamětní medaile města Brna (1968), Zlaté plakety ČSAV Za zásluhy o vědu a lidstvo (1972), Pamětní medaile k 30. výročí Slovenského národního povstání (1975) a jiných vyznamenání.

Vilém Chmelař se dožil 19. listopadu 1987 95 let a vstoupil do druhé poloviny desátého decenia svého života.

O Vilémovi Chmelařovi, o jeho odborné, pedagogické a veřejné činnosti vyšla řada poměrně rozsáhlých studií, např. v roce 1952, 1972 a 1983. V nich byl vystižen jeho odborný i lidský profil, zamíření na experiment v psychologii, jeho důkladná znalost problematiky, jeho erudice, pracovní elán až do vysokého věku, jeho významný podíl na výchově a přípravě odborných psychologů a učitelů všech studijních oborů pedagogické, přírodovědecké a filozofické fakulty. Vilém Chmelař pracoval nepřetržitě v oboru psychologie od roku 1913, kdy publikoval svou první práci. Od roku 1926 uveřejňoval pravidelně v různých časopisech a sbornících ročně řadu prací. Pod jeho vedením vyrostla celá plejáda významných odborníků. Je známou osobností u nás i v zahraničí, vysoce kladně je hodnocena jeho účast na zřízení oboru psychologie a kateder psychologie na vysokých školách, tj. na pedagogických a filozofických fakultách univerzit. Zasloužil se o jejich rozvoj, jeho práce je v této oblasti průkopnická. Jeho žáci působí nejen na školách různých typů, ale i v různých institucích jako odborní poradci nebo jako zdravotníci, pedagogičtí nebo průmysloví psychologové. Jeho vědecké práce jsou zdrojem inspirace pro širokou odbornou veřejnost. Má nemalé zásluhy o rozvoj vývojové, pedagogické, poradenské, obecné, zdravotnické i průmyslové psychologie u nás. Rozvoji těchto hlavních psychologických oborů věnoval obětavě všechny své síly a schopnosti. Za léta svého vysokoškolského působení vychoval celé generace absolventů odborného studia psychologie, učitelského studia, doktorů a kandidátů věd. Jako dlouholetý člen komise pro udělování vědeckých hodností kandidáta a doktora věd se podílel na zkvalitňování a prohlubování jejich vědecké činnosti. Svým četným žákům obětavě radil a věnoval jim mnoho času v individuální přípravě, přičemž jim moudře ponechával široké pole pro jejich vlastní iniciativu.

Od počátku své vědecké činnosti se zabýval teorií percepce, pozornosti a poznávání. Psychologickým problémům percepce věnoval monografické studie o vnímání tvarů a odhadu velikosti objektů v nepřímém vidění, o příčinách změn vnímání velikosti tvaru a horizontálního směru negativní zrakové stopy, o dynamice zrakových vjemových struktur a o vlivu trvání zrakových podnětů na změny dynamiky zrakových vjemových struktur. Dále podrobně a systematicky zkoumal v řadě originálních studií aktivní zrakovou a sluchovou pozornost u dětí, mládeže i dospělých. K nejvýznamnějším monografickým studiím patří jeho práce o pozornosti. Odvodil prioritně vývojovou křivku pozornosti, znázornil exponenciální průběh optické a akustické pozornosti a také jej vystihl pomocí stacionárního markovského procesu. Do této oblasti patří i studie o rychlosti následného zrakového postřehu a o jeho vývojové struktuře. Také psychologické stránce poznávání, zvláště představ o myšlení, věnoval svůj zájem. Přiřazujeme sem jeho práci o vývoji zrakové představy a studie o poznávání předmětů z jejich částí u dětí. Výsledky svých vědeckých prací prezentoval na vědeckých konferencích u nás i v zahraničí, např. v Bonnu, Kodani, Washingtonu, Lublani aj. Zároveň je poskytoval svým žákům ve vysokoškolských přednáškách, na celostátních konferencích a seminářích. K významným a záslužným počítáme jeho organizační a aktivní účast na sjezdech pro výzkum dítěte. Vysoce kladně je hodnocena jeho aktivní účast při zakládání teoretického časopisu ČSAV, Československé psychologie, v jejíž redakční radě stále, i přes vysoký věk, pracuje. Jako dlouholetý člen psychologické komise i jako řádný člen vědeckého kolegia pro pedagogiku a psychologii ČSAV po léta významně ovlivňoval rozvoj psychologických a pedagogických věd v Československu.

Speciální oblastí, v níž byl jubilant v širokém časovém rozmezí (od 30. až do 80. let) značně úspěšný, byl systém profesionálního poradenství pro volbu povolání a výchovného poradenství. Vilém Chmelař působil nejdříve jako odborný referent pro volbu povolání v České zemské péči o mládež v Brně, později byl vedoucím psychologem Poradny pro volbu povolání při Zemské radě živnostenské v Brně a ředitelem poradny České zemské péče o mládež v Brně. Podstatně ovlivňoval a sám se podílel na přípravě, konstrukci a ověřování speciálních psychologických diagnostických metod, na školení poradců pro volbu povolání i na vybudování sítě 70 okresních poraden na Moravě. Také nelze pominout jeho aktivní účast na znovuzřízení krajských pedagogicko-psychologických poraden.

Rozsáhlá byla i Chmelařova angažovanost veřejná a politická, zvláště v rozvoji Československé psychologické společnosti, Socialistické akademie a jinde, kde působil kladně desítky let. Přejeme mu, aby spolupracoval se svými žáky mnoho dalších let v pohodě, plné spokojenosti a zdraví.

J. Sedlák

ČESKOSLOVENSKÁ PSYCHOLOGIE. Vydává Psychologický ústav ČSAV v Akademii, nakladatelství Československé akademie věd, Vodičkova 40, 112 29 Praha 1. Tisk Tiskařské závody, n. p., prov. 61, 272 00 Kladno. – Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS-ÚED Praha. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafkova 19, 160 00 Praha 6. Vychází 6× ročně. Cena jednoho čísla Kčs 8,-, roční předplatné Kčs 48,-. Objednávky ze socialistických zemí vyřizuje ARTIA, Ve Smečkách 30, 110 27 Praha 1. – Distributions rights in the western countries: Kubon & Sagner, P. O. Box 340108 D-8000 München 34, GFR. Annual subscription: Vol. 31, 1987 (6 issues), DM 125,-.

© Academia, Praha 1987.

Číslo vyšlo v prosinci 1987